

5. März 2009 in Bamberg / hrsg. von Ingrid Bennewitz u. Andrea Schindler. – Berlin: Akademie Verl., 2011. – 1045 S., 151 Ab. Friess G. Edelsteine im Mittelalter. Wandel und Kontinuität in ihrer Bedeutung durch zwölf Jahrhunderte (in Aberglauben, Medizin, Theologie und Goldschmiedekunst). – Hildesheim, 1980. – 200 S. Peirce Ch. Phänomen und Logik der Zeichen / Charles S. Peirce. – Frankfurt (M.), 1983. – 280 S. Saussure F. de. Cours de linguistique générale / Publ. par Ch. Bally et A. Sechehaye. Avec la collab. De A. Riedlinger. – Paris: Payot, 1949. – 331 p. Wagner S. Die Farben der Minne. Farbsymbolik und Autopoiesie im ‚Gürtel‘ Dietrichs von der Glezze / Wagner Silvian // Farbe im Mittelalter: Materialität – Medialität – Semantik / hrsg. von Ingrid Bennewitz u. Andrea Schindler. – Berlin: Akademie Verl., 2011. – S. 551-566.

УДК 811.111.'42

ШКАЛОВА А.О.

(Харківська гуманітарно-педагогічна академія)

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ДИТЯЧИХ ЕМОЦІЙ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОЇ ДИТЯЧОЇ ПОЕЗІЇ)

Стаття присвячена вивченню вербалізації емоцій у англійській мові. Розглядаються особливості вербалізації дитячих емоцій у англійській мові. У даній статті виокремлюються специфічні особливості вербалізації емоцій у англійському дитячому дискурсі (на матеріалі дитячої поезії Е. Сігал).

Ключові слова: емоція, дитячі емоції, концепт, вербалізація.

Пикалова А.А. Национально-культурные особенности вербализации детских эмоций (на материале англоязычной детской поэзии). Статья посвящена изучению вербализации эмоций в английском языке. Рассматриваются особенности вербализации детских эмоций в английском языке. В данной статье выделяются специфические особенности вербализации эмоций в английском детском дискурсе (на материале детской поэзии Э. Сигал).

Ключевые слова: эмоция, детские эмоции, концепт, вербализация.

Pikalova. A.O. National and Cultural Peculiarities of Verbalization of Children's Emotions (in the Material of English Children's Poetry). The article is devoted to studying of the verbalization of emotions in the English language. Children's emotions and features of their verbalization in the English language are found out. The specific peculiarities of the verbalization of emotions in English written discourse for children (in the material of children's poetry by E. Segal) are distinguished in this article.

Key words: emotion, children's emotion, concept, verbalization.

Способи емотивної інтерпретації дійсності, специфіка мовної картини світу англійської лінгвокультурної спільноти, структура інтенцій даного соціуму, втілені у художніх текстах, і, в свою чергу, розкривають характерні психологічні, соціокультурні та комунікативні риси сучасної мовної особистості, носія певної культури.

У процесі свого формування, розвитку і становлення людська культура накопичила різноманітні форми існування. Культура кожної окремої нації створює свою власну систему знаків, що виступають як своєрідні носії даної культури. Національна культура знаходить своє відображення серед безлічі різноманітних способів існування, до яких необхідно виокремити унікальність стану мови як виразника суспільної свідомості. Способи кодування та декодування інформації засвоюються людиною в процесі життєдіяльності як досвід тієї культури, яку вона репрезентує. Зрозуміло, що дані системи мають суто національну специфіку, тобто вони майже не співвідносяться, а це ускладнює процес розуміння і сприйняття різних національних культур. Мова постає продуктом культури, її важливою складовою, а також умовою існування самої культури.

Емоції виявляються невід'ємною частиною мови і їх доречно вивчати із використанням накопичених знань про мову, оскільки мова виступає як об'єктом, так і предметом дослідження емоцій. Мова номінує емоції, описує, класифікує, пояснює їх, обирає засоби для мовного вираження емоцій. Тобто, мова утворює емоційну картину світу представників певної лінгвокультури.

В сучасній лінгвістиці не зменшується зацікавленість науковців до вивчення феномену дитячого мовлення. Дитячий дискурс вивчається в різних аспектах: психолінгвістичному [Выготский 1996; Горелов 1974; Лурия, Юденич 1956], структурно-комунікативному [Якобсон 1985], когнітивно-комунікативному [Красавский 2001], лінгвокультурологічному [Шаховский 1995] та ін. Об'єктом дослідження є фонетика, морфологія, лексика та синтаксис дитячого мовлення. Звернення до даної проблеми пов'язане з вивченням питань, які спрямовані на аналіз мови в процесі її функціонування в різних видах емоційної мовленнєвої діяльності.

Актуальність даного дослідження пов'язана з посиленням інтересу до проблеми мовної репрезентації дитячих емоцій у їх взаємозв'язку з феноменом національної культури і визначається необхідністю удосконалення лінгвістичної теорії дитячого мовлення, недостатнім рівнем

дослідження питань, пов'язаних з вербалізацією дитячих емоцій в англійській мові.

Об'єктом дослідження став емоційний компонент дитячого мовлення, національно-культурні способи його репрезентації.

Предметом вивчення є способи вербалізації дитячих емоцій в англійській мові.

Мета наукової розвідки – вивчення способів вербалізації базових дитячих емоцій в англійській лінгвокультурі.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**: розкрити способи вербалізації емоцій в англійській мові; виокремити дитячі емоції та особливості їх вербалізації в англійській мові; з'ясувати специфіку вербалізації емоцій в англійському віршованому дискурсі для дітей.

Матеріалом для дослідження стала поезія Е.Сігал, призначена для дітей.

Проблема емотивної лексики достатньо ретельно досліджується багатьма лінгвістами [Бабенко 1986; Багдасарова 2004; Вежбицкая 2001; Орлова 2009; Фесенко 2004; Шаховский 1987, 2003; Arnold 1960; Heller 1979 та інші]. При цьому способи вербалізації дитячої емоційсфери в національних мовах ще не отримали відповідного висвітлення у сучасній лінгвістиці.

Світ дитинства постає як суб'єктивна реальність, для якої характерні неповторні особливості бачення, сприйняття, розуміння і пізнання матеріального і соціального оточення малят; реальність, якій притаманні своєрідні способи конструювання мовлення і творення культурного, навчального та виховного простору життєдіяльності, в якому вибудовується світ існування дитини.

Вивчення категорії емотивності на матеріалі дитячої поезії видається досить актуальною, оскільки світ емоцій формується в дитинстві, і художня література, перші книги, з якими знайомиться дитина, в значній мірі поряд із середовищем та соціумом визначають розвиток сфери почуттів індивіду.

Використання лінгвістичних засобів, що насичують дитячі поетичні тексти особливою емоційністю, зумовлене необхідністю створення позитивних настанов у дитячій художній літературі, які викликають необхідну емоційну реакцію у маленького читача.

Більшість науковців у вивченні емоцій у дитячій літературі дотримуються позицій когнітивної лінгвістики [Костогладова 2008; Филимонова 2001, 2007]. Матеріал, який досліджується, тобто тип тексту, що вивчається, може визначати ракурс розгляду проблеми емотивності. Для дитячої літератури акцент на базових емоціях виявляється природним і впливає з властивостей тексту, призначеного для дітей, а також із психологічних та фізіологічних особливостей дитячого віку та з рівня розвитку їх когнітивних здібностей. Ядром емотивних концептів виступають базові емоції, які утворюють власні концептуалізовані предметні площини. Емотивні концепти формують емоційний простір тексту, який містить певну емоційну інформацію.

При вивченні мовних засобів репрезентації емотивних концептів враховується поділ тексту літературного твору на авторське мовлення та мовлення героїв. Багато вчених вивчають лінгвістичні засоби репрезентації концептів РАДІСТЬ, СТРАХ, ЗЛІСТЬ, ПЕЧАЛЬ на лексичному, синтаксичному та фонографічному рівнях авторського та персонажного мовлення [Филимонова 2007, с. 355].

В дитячому поетичному тексті емотивні ситуації спрощені за своїм концептуальним складом. Автори зазвичай не включають більше ніж два емотивних концепти в одну емотивну ситуацію. Для дитячих творів характерна експліцитність емотивних засобів, яка забезпечує легкість при декодуванні емоцій читачем. Загальна емоційна рухливість дитячої свідомості визначає динамізм при реалізації категорії емотивності, який проявляється в швидкій зміні емоцій, перевазі жестів і міміки.

Отже, відсутність достатнього досвіду, знань і низький рівень емоційної компетентності у дитини зумовлює наявність великої кількості лінгвістичних засобів, що репрезентують категорію емотивності в дитячій літературі, що пояснюють причини виникнення, особливості вираження або умови перебігу емоційних станів, які відчуває персонаж.

Емотивність властива всім мовним рівням: фонетичному, морфологічному, лексичному і синтаксичному. Найбільш ретельно емотивність досліджена на лексичному рівні. Відповідно до підходу дослідження емотивності В.Шаховського, існує три групи лексики для мовної репрезентації емоцій: 1) лексика, що називає емоції; 2) лексика, що описує емоції; 3) лексика, що виражає емоції [Шаховский 1995, с. 78].

Вірші Е.Сігал для дітей, обрані нами як матеріал для аналізу, несуть у собі позитивний вміст. Вважаємо за необхідне зупинитися на особливостях репрезентації в дитячій поезії автора емотивного концепту РАДІСТЬ, оскільки даний концепт відрізняється специфічною своєрідністю засобів передачі його в дитячій поезії. Зазначений концепт виявляється ключовим в поетичних текстах

Е.Сігал, що виступають надбаннями англомовної культури.

На фонетичному рівні авторському мовленню притаманне використання лексичних одиниць з однаковим звуком протягом усього вірша. Так, наприклад, у вірші "I Put on My Shoes" [Segal 1975, с. 31] привалює голосний звук [u / u:], що передає приємні асоціації, тим самим викликає у маленького читача позитивні почуття, зокрема емоційний стан радості.

Використання морфем, що надають лексичній одиниці певного емоційного забарвлення, не є типовим для поетичного мовлення Е.Сігал.

В дитячій поезії Е.Сігал емотивний концепт РАДІСТЬ на лексичному рівні в авторському мовленні представлений або прямою номінацією, або репрезентується за допомогою описової лексики, або лексики, що виражає емоції. В аналізованому ілюстративному матеріалі знаходимо основний тип номінації даного концепту, що здійснюється за допомогою предикативного вживання прикметників і прислівників: *happy* і *gay*, наприклад: "*to be happy and gay*" ("One Thing at Time") [Segal 1975, с. 13]; *good*, наприклад: "*a very good rule*" ("One Thing at Time") [Segal 1975, с. 13]; *fun*, наприклад: "*had such fun*" ("A Different Language") [Segal 1975, с. 32]; *well*, наприклад: "*that done well*" ("One Thing at Time") [Segal 1975, с. 13]. Інтенсивність емоції «радість» передається за допомогою прислівника *very*. Для репрезентації даного емотивного концепту знаходимо в поетичному мовленні автора також прикметник найвищого ступеню порівняння "*doing each your best*" ("Spring is coming") [Segal 1975, с. 27].

Найбільш типовими для репрезентації емоції «радість» у дитячому поетичному тексті Е.Сігал постають фізичні реакції сміху, танцю і співу. Хоча ці реакції представлені різноманітними лексичними одиницями, але вони легко розшифровуються і завжди є підтвердженням емоції РАДІСТЬ, наприклад: "*I sing you a song*" ("I Put on My Shoes") [Segal 1975, с. 31], "*we danced together... dancing is a language*" ("A Different Language") [Segal 1975, с. 32], "*a song that's made to sing*" ("I Put on My Shoes") [Segal 1975, с. 31].

У творчому доробку автора знаходимо словосполучення, що виражають позитивну емоцію «радість», наприклад: "*I like to ride on the subway*" ("About People") [Segal 1975, с. 33]; "*when I take my dog to the park, he comes back and licks my face*" ("My dog") [Segal 1975, с. 18].

У поетичному тексті автора широко використовуються лексичні одиниці, що описують жести та міміку людей. Жести, що визначають рухи тіла, відносять до динамічних явищ. При їх описі використовується лексика, що містить у своєму значенні поняття руху, пресування в просторі. Так, у дитячій поезії Е.Сігал знаходимо, порівн.: "*hop dooble*" ("I Put on My Shoes") [Segal 1975, с. 31], "*I took her by the hand*" ("A Different Language") [Segal 1975, с. 32].

На синтаксичному рівні репрезентація концепту РАДІСТЬ здійснюється в авторському мовленні за допомогою однорідних членів речення, які слугують емоційним фоном для передачі радості. В дитячій поезії Е.Сігал на синтаксичному рівні емотивний концепт РАДІСТЬ представлений різними видами повторів, наприклад: "*hop dooble, hop dooble, hop...*" ("I Put on My Shoes") [Segal 1975, с. 31], "*Spring is coming, Spring is coming*" ("Spring is coming") [Segal 1975, с. 27], "*Sun on the water, sun on the sea*" ("Jewels") [Segal 1975, с. 26], "*Some people live in the country, where the houses are very... Some people live in the city, where the houses are very...*" ("I Put on My Shoes") [Segal 1975, с. 31].

В поетичному тексті Е.Сігал для дітей знаходимо поняттєві концепти ДРУЖБА, СПОНУКАННЯ до пізнавальної діяльності, ЛЮБОВ до природи, тварин, інших людей та інші, що скореговані автором на отримання певної позитивної емоційної реакції від маленьких читачів. Так, концепт ДРУЖБА "*We have friends*" ("Can You guess") [Segal 1975, с. 12], "*Friendship is a thing for two*" ("Friendship is a Thing for Two") [Segal 1975, с. 34]; СПОНУКАННЯ до пізнавальної діяльності "*We have fingers, we have toes, how many of these? Ten. How many of those? Ten*" ("Toes and fingers") [Segal 1975, с. 14], допомагає дітям пізнавати частини тіла, числа; ЛЮБОВ до природи "*The sun is round and very bright. He shines and gives us light*" ("Brothers of Light") [Segal 1975, с. 28], інших людей "*when we shook hands we'd make little bridges*" ("Bridges") [Segal 1975, с. 30] тощо.

Аналіз поетичних текстів Е.Сігал для дітей дає змогу зробити **висновки**, що наскрізною лінією через усі вірші автора проходить їх особлива емоційність, що викликає у реципієнтів позитивні емоції. З огляду на це, поетичні тексти автора є чудовим матеріалом для формування емоціосфери малеч. Серед різноманітності позитивних станів базовою виявляється емоція «радість». Емотивний концепт РАДІСТЬ є ключовим у поетичних текстах автора для дітей.

Таким чином, способи емотивно-оцінної інтерпретації дійсності, специфіка мовної картини світу англійської лінгвокультурної спільноти, інтенції мовця, що втілені в художніх текстах,

розкривають характерні психологічні, соціокультурні і комунікативні риси сучасної мовної особистості, представника певної культури.

Перспективи подальшого дослідження полягають у можливості масштабного дослідження емотивності у творах Е.Сігал. Уважаємо також перспективним порівняння способів вербалізації дитячих емоцій у різних лінгвокультурах на матеріалі дитячої поезії.

Література

- Бабенко Л. Г. Обозначение эмоций в языке и речи / Л. Г. Бабенко. – Свердловск, 1986. – 136 с. Багдасарова Н.А. Лексическое выражение эмоций в контексте разных культур : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук: 10.02.19 «Германские языки» / Н.А. Багдасарова. — Москва, 2004. — 24 с. Вежбицкая А. // Сопоставление культур через посредство лексики и прагматики / А. Вежбицкая. — М. : Языки рус. культуры, 2001. — С. 44—122. Выготский Л.С. Мышление и речь / Л.С. Выготский. — М. : Лабиринт, 1996. - 352 с. Горелов И.Н. Проблемы функционального базиса речи в онтогенезе / И.Н. Горелов. — Челябинск, 1974. — 187 с. Костоглодова Л.П. Национально-культурная специфика вербализации детских эмоций: на материале русской и немецкой языковых культур : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук: 10.02.19 «Германские языки» / Л.П. Костоглодова. — Белгород, 2008. — 24 с. Красавский Н.А. Эмоциональные концепты в немецкой и русской лингвокультурах / Н.А. Красавский. — Волгоград : Перемена, 2001. — 495 с. Лурия А.Р., Юденич Ф.Я. Речь и развитие психических процессов у ребенка / А.Р. Лурия, Ф.Я. Юденич. — М.: Наука, 1956. — 234 с. Орлова Н.Н. Языковые средства выражения эмоций: синтаксический аспект (на материале современной английской прозы) : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Теория языка» / Н.Н. Орлова. – Ростов-на-Дону, 2009. – 25 с. Фесенко С.Л. Лингвокогнитивные модели эмоций в контексте национальных культур : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Теория языка» / С.Л. Фесенко. – Москва, 2004. – 23 с. Филимонова О.Е. Эмоциология текста. Анализ репрезентации эмоций в английском тексте : [учебное пособие] / О.Е. Филимонова. – СПб. : «Книжный Дом», 2007. – 448 с. Филимонова О.Е. Язык эмоций в английском тексте / О.Е. Филимонова. – СПб. : Издательство РГПУ им. А.И. Герцена, 2001. – 259 с. Шаховский В.И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка / В.И. Шаховский. – Воронеж : Изд-во ВГУ, 1987. – С. 192. Шаховский В.И. О лингвистике эмоций // Язык и эмоции. – Волгоград : Перемена. – 1995. – 250 с. Шаховский В.И. Реализация эмотивного кода в языковой игре / В.И. Шаховский // Эмотивный код языка и его реализация. Коллективная монография. – Волгоград : Перемена, 2003. – С. 7–18. Якобсон Р.В. В поисках сущности языка / Р.В. Якобсон // Сборник переводов по вопросам информационной теории и практики. — М., 1985. — С. 27—30. Arnold M.B. Emotion and Personality. Neurological and Psychological Aspects / M.B. Arnold. – N.-Y. : Columbia University Press, 1960. – Vol. II. – 430 p. Heller A. Theory of Feelings / A. Heller. – Assen : Van Gorcum, 1979. – 244 p. Segal E. Poems and songs for dreamers who dare / E. Segal. – L. Hill & Co., 1975. – 96 p.

УДК 811.138.1'42

ПОЖИДАЄВА Н.П.

(Горлівський державний педагогічний інститут іноземних мов)

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ РІЗНОВИД АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСОБУ МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ

У статті розглядаються шляхи формування специфічних ознак граматичної системи англійської адміністративної допоміжної мови. Приділяється увага аналізу моделей становлення структури висловлення англійською мовою міжкультурного спілкування. Виявляються ознаки впливу французької та німецької мов на формування особливостей нового різновиду англійської мови.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, білінгви, мовна інтерференція, варіювані моделі, відхилення від норми, мовні компетенції.

Пожидаева Н.П. Европейская разновидность английского языка как средства межкультурного общения. В статье рассматриваются пути формирования специфических признаков грамматической системы английского административного вспомогательного языка. Уделяется внимание анализу моделей образования структуры высказывания английским языком межкультурного общения. Выявляются признаки влияния французского и немецкого языков на формирование особенностей новой разновидности английского языка.

Ключевые слова: межкультурная коммуникация, билингвы, языковая интерференция, варьируемые модели, отклонение от нормы, языковые компетенции.

Pozhydayeva, N.P. European variety of English as a means of cross-cultural communication. The article deals with the ways of forming specific features in the grammar of the English auxiliary language. Some attention has been given to the analysis of the structural formation of utterances with the help of English as a means of cross-cultural communication. The influence of French and German has been spotted in the peculiarities of the new variety of English.

Key words: cross-cultural communication, bilinguals, language interference, varied models, deviation from the standard, language competence.

Унаслідок розширення Європейського Союзу за рахунок приєднання нових країн-членів домінуючою під час європейських дебатів стала ідея про „*єдність у різноманітності*”, яка є втіленням поняття Європейського Союзу з його культурами, мовами й традиціями, що є його